

CZECH
AID

TRANSITION

Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

*Есе переможців Всеукраїнського конкурсу есе
та плакатів «Я тебе чую: підтримую
однолітка в окупації»*

Лист до тебе

Перепелиця Вероніка, 13 років
Бердянська гімназія №5 «Перлина» Бердянської міської ради,
Запорізька область
Переможниця, III місце

Привіт, мій друже!

Пишу листа й мрію, щоб ти його прочитав і відчув, що я тебе чую, пам'ятаю й ніколи не забуваю.

Пригадуєш, як ми сиділи за однією партою в школі, а потім гуляли на вулиці після уроків і сміялися з будь-яких дрібниць? Це було ніби вчора. Але з того дня, як прийшла окупація, мій світ змінився, і твій теж. Я поїхала, а ти залишився там, і думка про те, що нас розділила війна, часто не відпускає. Тому важливо, щоб ти знав: я тебе чую.

Мені не важко уявити, як це — жити там. Адже я теж пам'ятаю ці вулиці, наш двір, ті відчуття, коли все змінилося.

Згадуєш, як у березні 2022 року ми носили з дому до нашої школи хліб, консервацію, ковдри, постільну білизну, подушки для маріупольців? Вони під обстрілами рятувалися від смерті, бо місто, а надто «Азовсталь», нещадно бомбили окупанти, не припиняючи вогонь ні на мить. І ми це чули й навіть бачили, особливо ввечері, коли темно. Бачили заграву за сімдесят кілометрів. Чули постійний глухий гуркіт. Ми розуміли, що там відбувається. І самі собі говорили: «Це жах, я б не витримав». Як боляче було слухати маріупольського хлопчика, який розповідав про пережите: «Якби я був президентом, ніколи й нікому не вимикав би світло, а ще заборонив стріляти. Людей не можна вбивати». Він грався маленькою дитячою машинкою, говорив далі, ніби розмовляв сам із собою, відчувалися невимовний сум, душевна спустошеність, якась відстороненість: «Я першокласник, мені не дали довчитися... З нами в один день виїжджала моя вчителька... Вона загинула, я бачив. Її вбив снаряд, що розірвався біля машини. Мама мені очі затулила долонею, щоб я не дивився... Нам пощастило, ми залишилися живі, тільки уламком зачепило щоку мого братика. Він плакав...»

Це було тоді. Було страшно. Уявляю, що зараз робиться у твоїй душі, коли ти бачиш цих загарбників щодня, більше трьох років поспіль...

Згадую, як ти все літо ганяв на велосипеді, щойно купленому батьками, а тепер, мабуть, зайвий раз з дому не виходиш, бо це може бути небезпечно. Я знаю, що тобі інколи страшно й дуже самотньо. Пам'ятаю ті безтурботні

дні, коли ми могли просто бути самими собою, не боялися нічого. Я чую твій біль, вимушену тишу, бажання бути вдома, у вільній Україні. Твоє дитинство проходить під тиском, без тієї свободи, яку маємо ми тут. Мені боляче, бо це несправедливо. Я знаю, що ти змушений жити там, де правда приховується, а твій вибір може мати жахливі наслідки.

Я й усі твої друзі, які виїхали, пам'ятаємо про нашу рідну землю й про вас, що там залишилися. Ми не можемо передати ані листівку, ані посилку, але ми можемо бути твоїм голосом. Розповідаємо про те, що відбувається у вас, не даємо забути про те, що ви — наші, рідні, свої. Коли говоримо про деокупацію, коли підтримуємо наших захисників, робимо це й для тебе. Це наш спосіб сказати: «Ми боремося за тебе! Ми чекаємо!». Моя позиція чітка: Україна — це й ти, це і я, це наша рідна земля. І ніхто не має права її відібрати. Для мене це не просто слова, а глибоке переконання. Ми понад усе цінуємо свободу, правду й справедливість, і ніхто не зможе це зруйнувати.

Важливо, щоб ти знав, що тебе ніхто не засуджує. Добре усвідомлюю, що кожен твій крок там — це боротьба за виживання. Я вірю у твою силу й у те, що ти витримаєш. Знаю, що ти там — справжній українець, навіть якщо не можеш цього показати й про це сказати.

Наше життя поділилося на «до» і «після». Відчуваю сильне співпереживання, уявляючи, як тобі зараз там. Нібито й удома, але... Розумію твій стан і те, як ти борешся внутрішньо, сильно, незламно. Це твій мовчазний подвиг. Я переконана, що скоро ми зможемо разом стояти у вишиванках під синьо-жовтим стягом, а цей лист стане лише нагадуванням про жахливі часи.

Пам'ятай: Україна бореться. І вона бореться за тебе. Безперечно, настане день, коли Україна повернеться, і ти знову житимеш у вільній країні. Тоді я зможу сказати тобі вже не в листі, а дивлячись в очі: «Я тебе чую. І я дочекалася».

А зараз тримайся! Подумки я разом з тобою з вірою у Перемогу й надією на зустріч.

30.05.2025 р.

Твоя однокласниця Вероніка

Частота для тих, хто все ще чує...

Абдурахманова Карина, 18 років

Комунальний заклад Сумської обласної ради
«Лебединський педагогічний фаховий коледж», Сумська область

Переможниця, II місце

Перш ніж передати тобі мій шепіт крізь ефір, дозволь сказати, як ми тут живемо. Ми — це прикордоння, де небо пахне не дощем, а тривогами. Де ми прокидаємося не від будильників, а від гулу над головами з думками: «Якщо чуємо, то мимо». У нас теж темрява, хоч і зі світлом, хоч із перебоями. Ми ховаємо телефони, коли говоримо щиро. Ми навчилися розпізнавати рідних не по голосу, а по силуету в укритті. І навіть коли встигаєш випити чай, він має присмак тривоги. Тут життя триває — без фанфар, але з обіймами. Ми не плачемо кожного дня, але багато хто з нас вже розучився сміятися щиро.

А тепер... Привіт, сестричко... Це знову я — та сама, що пише тобі крізь ефір, як крізь нічне небо. Вітаю тебе на хвилі супротиву, де немає реклами, тільки реальність. Я знаю, що ти десь там, у місті, де навіть шепіт може викликати підозру, а сміх звучить як злочин. Там, де кашель — небезпечніший за промову, а слова «правда» й «воля» стали забороненими інгредієнтами в інформаційному «ісконно руському» борщі.

Але я все одно шепочу тобі крізь ефір «Ми поруч».

Я уявляю, як ти зараз живеш: ранковий привіт від «ввічливих людей» на вулиці, новини з паралельної реальності, у якій усе «стабільно», але стабільно нестерпно. І цей дивний дзен, коли ти навчився не реагувати на абсурд, бо він навколо — як радіація: не видно, але впливає.

Можливо, слова стирає тиша або «мопеди» за вікном. Але якщо тиловиш цю хвилю — значить, ти ще тут. А значить, і я не змовчу.

Ми тут тримаємо твоє місце. Сьогодні на хвилі лише твоє ім'я. Воно звучить у моїй голові, коли я проходжу повз наші лавки біля школи. Коли стоїмо на «шухері», як вийшла вчителька. Коли хтось сміється так, як колись ти... Обертаюсь кожен раз, маю надію, вірю...

Ми не забули. Ми не стерли тебе з наших маршрутів, жартів і планів.

Я говорю тобі через хвилі, як колись люди надсилали послання в пляшках по морю. Це — моя пляшка. Всередині — пам'ять про тебе, віра в тебе,

злість на все, що відокремило нас, і мрія про те, що ми колись знову говори-
тимемо вголос. Без страху... Без шепоту...

Ми живемо в різних світах, але нас з'єднує ця хвиля. Вона без меж і без
праведної цензури. І навіть якщо глушать, ми все одно проб'ємося — як світло
крізь жалюзі. Можливо, її накриє шаром заборон, фільтрів, глушилок і брехні.

Як коріння проростемо з-під землі, незламні... Як ростуть рослини з
тріщинки бетону, ми просто почекаємо тріщини... Ні, створимо її.

Але навіть якщо ти не чуєш — знай: я все одно кажу. Бо мовчання — тяж
зброя, але в руках зла. А ми — за світло.

Смішно, як люди в броні та погонах бояться дітей з мріями. Скільки тех- ніки
— і жодного способу заглушити наше бажання бути вільними. Здається, у них
інструкція з минулого, а ми — з майбутнього.

Тож тримайся, рідна...

Ми не опускаємо руки, ми складаємо їх у знак єдності. Ми не забули.
Ми не перестали чекати. Ми віримо, навіть коли темно. Бо темрява — це не
вирок, а стан очікування світла.

Закінчуємо ефір. Але не тишу. Бо наша тиша гуде на підсвідомій час-
тоті.

Бо я тебе чую.

І я знаю: настане день, коли ти відповіси.

І це буде наша Перемога.

Для всіх, хто досі там, серед блокпостів, замовчувань і фальші.

Ви — не ехо. Ви — джерело. І ми налаштовані на вас.

Технічно перевірено: **сигнал людяності проходить навіть крізь бетон,
пройде й окупацію...**

Я тебе чую. Я тебе тримаю
(Лист до Єгора з Маріуполя)

Бобух Каріна, 16 років
Красилівський ліцей, Хмельницька область

Переможниця, II місце

Я живу у вільному місті. Прокидаюсь під мирним небом, де сонце не боїться зійти. Іду до школи, слухаю вчителів, сміюся з друзями. Моє дитинство — це прості речі, які у час війни стали розкішшю: сміх, навчання, тиша без страху. Та навіть у найсвітліші дні у глибині душі гуде інше небо — чорне, пробите снарядами, обпалене болем і вкрите попелом згорілих життів. Туди мчать мої думки, мов птахи над полем бою: шукають спокою, а знаходять біль та розпач. Там, у підвалі розбомбленого Маріуполя, бачу тебе, Єгоре...

Ти — дев'ятерічний хлопчик, із зошитом замість іграшки, з темрявою замість вікна, з пораненою спиною замість шкільного ранця. У тебе не було електрики, не було інтернету, не було людських умов... Але була правда.

І ти її написав.

«ВІЙНА. Вмерли бабуся Галя, дідусь. Померло моє улюблене місто Маріуполь. У мене поранення в спину...»

Ці слова — крик у безмовності. Вони пробили мені серце, викарбувалися кривавим шрамом на ньому. Ти, Єгоре, маленький літописець великої трагедії, зробив те, що не завжди під силу дорослим, — сказав правду. Без гніву, без істерики — але так голосно, що світ не зміг змовчати. Ти не зламався. Ти не втратив людяності. Ти писав — це сильніше за крик, і кожна твоя літера палала болем війни.

Я не знаю тебе особисто. Але ніби знаю серцем.

Ти молодший за мене — а сильніший та мудріший за багатьох людей.

Ти навчив мене тому, чого не навчить жоден підручник. Ти навчив, що значить триматися. Що значить любити життя, навіть коли воно ранить невимовним жахом.

Я читаю:

«У мене рана на спині, зідрана шкіра. У сестри — поранення голови. У мамі — вирване м'ясо з руки...»

У мене стискає груди, подих перехоплює. Серце відбиває швидким ритмом всього страхіття, яке тобі довелося пережити. Воно ніби хоче вибігти, допомогти, обійняти тебе. А я просто лежу на ліжку і плачу в подушку.

Кричу подумки: «Боже, коли все це зупиниться? Чому у нас відібрали право на щасливе дитинство?»

Єгоре, я тебе чую.

Ти звучиш у мені, коли я скаржуся на холодний обід або нудний урок. Твої слова — як дзвін совісті: вони змушують побачити те, чого не бачать очі. Ти вижив у темряві — а я тут триматиму світло для тебе. Я не залишу твій голос у минулому. Я його підсилю.

Я підтримую тебе — кожною клітинкою серця. Пам'яттю. Молитвою. Правдою. Бо ми, вільні українські діти, — твої очі, руки, голос. І ми ніколи не забудемо.

Я вірю: настане день, і я побачу твоє усміхнене фото у стрічці новин. Там буде написано:

«Єгор. 9 років. Переміг».

І це буде у вільному Маріуполі. Під синьо-жовтим прапором свободи. Без бомб. Без страху. Знову з дитинством.

P.S.

Можливо, це лише слова. Але іноді слова — сильніші за зброю. Це єдине, що залишається.

І водночас — наймогутніше, що ми маємо.

Бо якщо хоча б один дорослий після цього листа питає:

«А що чує дитина?» — я вже перемогла.

Цей лист — не крапка. Це — початок.

Мого великого звернення до всіх дітей, що досі чекають на своє «вільно».

Я з тобою!

Ми з тобою!

Світ має не просто почути — він має прокинутись!

Метелик для Єдиноріжки

Полякова Анастасія, 16 років
Енергодарська гімназія №3 Енергодарської міської ради
Василівського району, Запорізька область
Переможниця, І місце

Привіт, Єдиноріжко!

Сьогодні вранці сиділа на ґанку нашого котеджу (пишу «нашого», але насправді ми його орендуємо) і милувалася сонцем, що жовтогарячою кулею повільно сходило, пробиваючи щільну завісу туману. Аж ось несподівано до мене прилетів жовтокрилий метелик і довірливо примостився поруч. У країні дощів метелики — надзвичайно рідкісне явище, а тут ще й такий яскравий! Він нагадав мені про тебе, тому вирішила одразу написати листа.

Запитуєш, що спільного між тобою і жовтим метеликом? Поясню. Пам'ятаєш ту золоту осінь, коли ми зустрілися вперше на шкільному подвір'ї? Тоді зі старого клена падало-летіло жовтими метеликами лапате листя, ліниво лягаючи до ніг першачків. Ти одразу привернула мою увагу величезним букетом жовтих хризантем, за яким не було видно обличчя, тільки пишний білий бант легенько похитувався від лагідного вітру. Я наважилася підійти і сказати про те, що бантик у тебе дуже гарний. Ти сором'язливо посміхнулася у відповідь і вклала свою тендітну руку в мою. Я її тримаю і досі!

Думаєш, це неможливо, бо ти залишилася вдома, а я виїхала? Повір, люди можуть бути поруч, навіть знаходячись на великій відстані. Я тобі це доведу!

Пригадай, Софійко, як у третьому класі перед Новим роком наша улюблена Світлана Олександрівна принесла в клас маленькі листівки й запропонувала написати побажання для друзів? Підписана тобою листівка зараз лежить у моєму столі. Коли мені тяжко на душі, я перечитую написані невпевненим, але каліграфічним почерком слова про щастя, здоров'я й відмінне навчання. Так, тоді ми ще не бажали одна одній миру, бо не вміли жити без нього, але мені легшає від твоєї підтримки, я ніби серцем відчуваю твою щирість і дружню любов. Я тоді побажала, щоб ми ніколи не розлучалися. Відтоді ми завжди разом. Навіть зараз. Мабуть, розлука на певний час потрібна для того, щоб зрозуміти, наскільки близька тобі людина. Ми вже засвоїли урок, тому довгоочікувана зустріч буде зовсім скоро.

У середній школі ти захопилася єдинорогами. Ці міфічні істоти викли-

кали німе захоплення, ти годинами могла малювати їх або читати історії про веселкових створінь. А потім і себе назвала Єдиноріжкою. Спочатку я сміялася, а згодом зрозуміла, що саме це ім'я личить тобі надзвичайно, адже символізує добро, благородство, чистоту і могутність. Я вірю у твою могутність і здатність витримати все, що випаде на долю, і не зламатися. Так, зараз багато говорять про людську незламність, та, на мій погляд, справжнім її прикладом є саме фантастичний кінь з одним рогом. На день народження ти подарувала мені велику м'яку рожеву єдиноріжку на ім'я Соня (ти сама її так назвала). Ця вишукана пані зараз мешкає в моїй кімнаті, а вночі оберігає мій сон. Увечері люблю взяти її за лапку і розповісти про все, що мене хвилює, поділитися мріями і надіями. Сподіваюся, вона передає тобі зміст наших бесід. Так через тезку і спілкуємося.

А в червні 2022-го, коли ми збиралися виїжджати з окупованого міста, ти запропонувала замовити парні браслети з першими літерами наших імен. Про те як важко це було зробити, не хочеться згадувати. Але за два тижні на моїй руці поселилася твоя літера. Я більше її не знімала, це мій ласку твого самопочуття. Коли тобі важко, страшно або щось болить, літера «С» починає пульсувати на зап'ясті все швидше й швидше. Я ж намагаюся уповільнити своє серцебиття, і через декілька хвилин літера заспокоюється. У такий спосіб поділяю твій стан і хворію твоїми болями. Ти це відчуваєш, Єдиноріжко?

І що, скажеш, ми не разом? Звичайно, поруч, як завжди. Просто трохи не так, як звикли. Люба моя, інколи мені хочеться написати, що я тебе розумію. Але це буде брехнею, а ми ж ніколи одна одній не брехали. Я не знаю, як тобі ведеться в рідному чужому місті. Надто рано ми виїхали, тому не застали всіх жахів окупації. З повідомлень від тебе мені важко робити висновки, адже всі зв'язки з Україною суворо контролюються, і щоразу ти ризикуєш життям, аби подати мені звісточку. Соню, найкраща подружко, сестро, дуже прошу: бережи себе й свою родину, пиши тільки тоді, коли знаходишся в безпечному місці. А я надсилатиму тобі жовтих метеликів і осінні листя. Коли поглянеш на них, побачиш мене у візерунках мереживних крилець, у вигадливих сплетіннях кольорів. У відповідь нехай летить до мене сонячне проміння, що грітиме твоїм теплом.

Подружко, можна мені не прощатися? Хіба може сказати «до побачення» людина, яка поруч? Звичайно, що ні. Люблю тебе...